

ВИДОЕСКИ Властимир и ПАПАДОПУЛОС Јосиф

## КОНЦЕПТОТ ОД ПИСМОТО НА ОХРИГАНИ ДО ВЕЛИКАТА ПОРТА ОД 9 АПРИЛ 1861 ГОДИНА

Во црковно-просветната борба што ја водеше македонскиот народ со Цариградската патријаршија за самостојност: немоќен сам да се бори, бара сојузник да истрае до крај... Сојузникот е најден во лицето на Бугарската црковна општина во Цариград која го застапува бугарскиот народ, а кој се наоѓал во слична состојба

Опасноста од елинизацијата македонските црковно-училишни општини ги терало да се прогласуваат за бугарски (иако освен името немале ништо заедничко) бидејќи немале своја државно-правна традиција под македонско име. Борбата против Патријаршијата ја започнуваат со барањето за заменување на грчките свештеници со словенски, а некаде со воведување на црковно-словенскиот јазик во црквите и македонскиот јазик во училиштата.

Како одговор, Патријаршијата се поврзува со турските власти и врши притисок на македонското население. Користејќи ја настанатата состојба бугарското граѓанство барало преку својата цариградска општина автокефалност за бугарската црква, но со вклучување на македонските епархии како дел на бугарскиот народ. Во својата активност најдалеку отишла Охридската црковно-училишна општина. По повод смртта на владиката Дионисиј, кој бил Грк, во 1860 година, на негово место барале владика од словенско потекло. Потпомогнати од малобројната гркоманска црковна општина за владика е поставен Мелетиј, кој е експонент на грчкото свештенство. Именувањето на Мелетиј предизвикало кај жителите на Охрид општ револт и незадоволство. Кулминација на сè ова било испраќањето на писма, во кои барале назначување на друг владика од словенско потекло.

Во прилогов го доставуваме концептот на писмото во неговата прва и оригинална верзија.<sup>1)</sup>

Концептот од писмото е пишуван на напореден текст: на охридски дијалект со словенска азбука и на грчки јазик со грчка азбука.

Извадоци од истово писмо, цитирани само на грчки јазик, а потоа преведени на бугарски, имаме кај Йорданъ Ивановъ во книгата: „Българетъ въ Македония“, София, 1915, с. 227 — 228.

## ПИСМО НА ОХРИДСКИ ДИЈАЛЕКТ СО СЛОВЕНСКО ПИСМО

Достопотчени Представители Болгарского народа.

Ние долоподписани жители отъ градъ Първа Іустиніјани или Охрида отъ една стърна виждаеџемъ кѣсисемъ ненадейно общата наша майка В. Хр. Църква не даде никакофъ слухъ на едно подругото подадени нейзе общи прошенія наши, со кој жешко се молефме да ни наместитъ Митрополиѣ вместо въ место, спротивъ мольбите и желаніята епархіјални псифисеното Мелетія: некого честноповеденото целомудара просветенъго воспытаніе и ученіе, содѣятела на правственото образован е словеснаго стада своего, но напротивъ бидеџемъ намъ отблизу за нечестното му поведеніе и секаква силнодѣянія и злоупотребенія и наипосле за неученіе-то му отсудвиме недостоенъ да го прима-ме, а отъ друга стърна разбервџемъ кѣи, цель Болгарски нашъ народъ бидеџемъ разгѣвенъ и разсърденъ за исти причини спротивъ В. Хр. Църква прибега на Милостъ-та Любоблагодѣтробнѣишаго Цара нашего Султана Абдуль Мецида Ханъ ефенди нашего, (кому държава непобѣдима да будитъ) кой свекога се грижитъ за благоденствіето на верни-те си поданици, и со общи прошенія на В. Порта подадени чрезъ васъ, кой цель народъ со особни общи полномошни ве припозналъ Полномошни представители, посака утвржденіе-то на возобновеніе-то самостоятелния Архіепископія Първи Іустиніјани или Охридская и всея Болгарія, коя неправедно и беззаконно на 1767-та година се разруши отъ тогашнаго во Цариградъ Патриарха Самуиля, кой никаква правдина ели власть немаше да разрушитъ една самоглавна Архіепископія, на време Іустиніјана Самодрѣжаца (синодическо) припознат и толку години отъ толку Визандійски самодрѣжаци и толку Султани чест, и слѣдовательно бидеџемъ и ние членъ на истаго народа, зедохме причина отъ свиве овие, и дългъ непрестаненъ считахме согласно со свійотъ народъ нашъ да ве отредиме и припознайме

<sup>1)</sup> Концептот од писмото (неговата прва и оригинална верзија), се чува во Народната и университетската библиотека „Климент Охридски“ — Скопје, во Фондот Јанаки Стрезов под број ЈС — 1.

со ова общо наше полномоцно пълномоцни Представители, за да, како отъ наша срърна горещо молиме В. Порта да ни услишитъ молъбите наши, и да ни избавитъ отъ Гърцкото духовенство (κλирось) утвърдвеещемъ возобновеніе-то на Самостоятелната Архієпископія Първи Іустиніяни или Охридска и всяя Болгарія, коя неправедно и беззаконно посвоило од истото тоа Гърцко (κλирось) духовенство.

И останвеещемъ со изрядната конъ васъ почетъ се потпишфме, на 9-аго Априля во градъ Първа Іустиніяни или Охридъ.

А за трудовите, кои ќе приложиме за доброто и желеемо-то свършвейнье на предложенийотъ предметъ, особеното наше отечество ќе ви Приноситьъ признателно отъ вечно.

Първа Іустиніански ели Охридски старешини.

Ἄξιότιμοι Ἀντιπρόσωποι τοῦ Βουλγαρικοῦ ἔθνους.

Οἱ ὑποφαινόμενοι κάτοικοι τῆς Πρώτης Ἰουστινιανῆς ἢ Ἀχρίδος, ἀφ' ἐνός μὲν ἰδόντες, ὅτι παρά πᾶσαν ἐλπίδα ἡ κοινὴ ἡμῶν Μήτηρ Μ. τοῦ Χρ. ἐκκλησία ἐκδοκεν οὐδεμίαν ἀκρόασιν εἰς τὰς ἀλλεπαλλήλους ἐπιδοθείσας αὐτῇ γενικὰς ἀναφορὰς ἡμῶν, διὰ τῶν ὁποίων θερμῶς ἠκετεύομεν, ὅπως ἀντικαυαστήσῃ τὸν παρά τὰς εὐχὰς καὶ ἐπιθυμίας τὴν ἐπαρχίαν μας ψηφισθέντα Μητροπολίτην, κύριον Μελέτιον, δι' ἄλλου σεμνοβίου, σώφρονος, παιδεία κεκοσμημένου, καὶ συντελεστικοῦ εἰς τὴν ἠθικὴν μόρφωσιν τοῦ λογικοῦ αὐτοῦ ποιμνίου, ἀλλ' ἐξ ἐναντίας ἀθαιρέτως καὶ δυναστικῶς ἐξαπέστειλεν αὐτὸν τοῦτον τὸν Μελέτιον, τὸν ὁποῖον, γνωστόν ἡμῖν ὄντα ἐκ τοῦ σύνεγγυς διὰ τὸν ἄσεμνον βίου του, τὰς παντοίας βιαιοπραγίας καὶ καταχρήσεις καὶ τέλος τὴν ἀμάθειαν του, ἐκρίναμεν ἀνάξιον νὰ παραδεχθῶμεν, ἀφ' ἑτέρου δὲ πληροφορηθέντες, ὅτι ὀλόκληρον τὸ Βουλγαρικόν ἔθνος μας ἀγανακτοῦ διὰ τὰς αὐτὰς αἰτίας κατὰ τῆς Μ. τοῦ Χρ. ἐκκλησίας κατέφυγεν εἰς τὸ ἔλεος τοῦ φυλευσπλαγχνικωτάτου ἡμῶν Ἄνακτος Σουλτάν Ἀβδούλ-Μετζήτ Χάν, ἐφέντου μας (οὗ τὸ κράτος εἶη ἀήττητον) τοῦ ἀσίποτε μεριμονῶντος ὑπὲρ τῆς εὐημερίας τῶν πιστῶν αὐτοῦ ὑπηκόων, καὶ διὰ γενικῶν ἀναφορῶν τῇ Υψ. Πύλῃ ἐπιδοθεισῶν δι' ὕμῶν, τοὺς ὁποίους ὀλόκληρον τὸ ἔθνος δι' ἰδιαιτέρων γενικῶν ἐπιυροπικῶν ἀνεγνώρισε πληρεξοσίους ἀντιπροσώπους, ἐζήτησε τὴν ἐπικύρωσιν τῆς ἐγναυδρύσεως τῆς Αὐτοκεφάλου Ἀρχιεπισκοπῆς τῆς Πρώτης Ἰουστινιανῆς ἢ, Ἀχρίδος καὶ πάσης Βουλγαρίας, ἣτις ἀδίκως καὶ παρανόμως περὶ τὸ 1767 ἔτος κατηργήθη ὑπὸ τοῦ τότε ἐν Κωνσταντινουπόλει πατριарχεύοντος Σαμουήλ, ὅστις οὐδὲν δικαίωμα εἶχεν ἢ ἐξουσίαν νὰ καταργήσῃ μίαν Αὐτοκέφαλου Ἀρχιεπισκοπὴν, συνοδικῶς ἐπὶ, Ἰουστινιανοῦ τοῦ Αὐτοκράτος ἀναγνωρισθεῖσαν καὶ τοσαῦτα ἔτη ὑπὸ τοσοῦτων Βυζαντινῶν Αὐτοκρατόρων καὶ τοσοῦτων Σουλτάνων σεβασθεῖσαν, καὶ ἐπομένως ὄντες καὶ ἡμεῖς μέλος τοῦ αὐτοῦ ἔθνους

ἐλάβομεν ἀφορμὴν ἐκ τούτων πάντων, καὶ χρέος μας ἀπαραίτητον ἐνομίσαμεν, ὅπως συμφώνως μὲ τὸ ἔθνος μας σας ἀποκαταστήσωμεν καὶ σᾶς ἀναγνωρίσωμεν διὰ τοῦ παρόντος ἡμῶν γενικοῦ ἐπιτροπικοῦ, Πληρεξουσίου Ἀντιπροσώπων, ἵνα ὡς ἐκ μέρους ἡμῶν θερμῶς καθικατεύσητε τὴν Ὑψ. Πύλιν ἵνα εἰσακούσῃ τὰς δεήσεις μας, καὶ ἀπαλάξῃ τῆς ἀθαιρεσίας τοῦ Γραικικοῦ κλήρου ἐπικυροῦσ τὴν ἐγκαθύδρυση τῆς Αὐτοκεφάλου Ἀρχιεπισκοπῆς τῆς Α. Ἰουστινιανῆς ἢ Ἀχρίδος ἢ πάσης Βουλγαρίας, τὴν ὁποίαν ἀδίκως ἢ παρανόμως ἐσφετερίδθη αὐτός ὁ Γραικικὸς κληρὸς.

Εὐτοσοῦτῶ μένοντες μὲ τὴν πρὸς ὑμᾶς ὑπόληψιν ὑποσημειούμεθα.

Τῆ 9 Ἀπριλίου 1861 ἐν τῇ Πρώτῃ Ἰουστινιανῇ ἢ Ἀχρίδι.

Περὶ δέ νυν τούτον, τῆ (. . . . ?) καταβάλει ὑπὲρ εἰονές (. . . . ?) τὴν προκίμην ὑποθέσης, ἰδιαιτέρα πατρὶς ἡμῶν δουλιὰ προσφέρῃ ὁμῶν εὐγνυμοσύνη αἶτεον.

Οἱ τῆς Πρώτης Ἰουστινιανῆς ἢ Ἀχρίδος πρόκριτοι.